

eul_wid: bww-bz

Ἱπποκράτης καὶ τὸ Ἱπποκρατικὸν Σῶμα · Hippocrates and the Hippocratic Corpus

On Meats

Περὶ κρεῶν

Period: Κλασική Classical
Dialect: Ἰωνική Ionic
Domain: Ἱατρική Medicine
Format: Πραγματεία Treatise

ΠΕΡΙ ΣΑΡΚΩΝ. Ἐγὼ τὰ μέχρι τοῦ λόγου τούτου κοινῇσι γνώμῃσι χρέομαι ἐτέρων τε τῶν ἔμπροσθεν, ἀτὰρ καὶ ἐμεωυτοῦ· ἀναγκαίως γὰρ ἔχει κοινὴν ἀρχὴν ὑποθέσθαι τῇσι γνώμῃσι βουλόμενον ξυμβεῖναι τὸν λόγον τόνδε περὶ τῆς τέχνης τῆς ἱητρικῆς.

- ¹ Περὶ δὲ τῶν μετεώρων οὐδὲ δέομαι λέγειν, ἣν μὴ τοσοῦτον ἐς ἄνθρωπον ἀποδείξω καὶ τὰ ἄλλα ζῶα, ὅκόσα ἔφω καὶ ἐγένετο, καὶ ὅ τι ψυχὴ ἐστίν, καὶ ὅ τι τὸ ὑγιαίνειν, καὶ ὅ τι τὸ κάμνειν, καὶ ὅ τι τὸ ἐν ἀνθρώπῳ κακὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ ὅθεν ἀποθνήσκει. Νῦν δὲ ἀποφαίνομαι αὐτὸς ἐμεωυτοῦ γνώμας. Δοκέει δέ μοι ὁ καλούμεν θερμόν, ἀθάνατόν τε εἶναι καὶ νοεῖν πάντα καὶ ὀρεῖν καὶ ἀκούειν καὶ εἰδέναι πάντα ἐόντα τε καὶ ἐσόμενα· τοῦτο οὖν τὸ πλεῖστον, ὅτε ἐταράχθη πάντα, ἐξεχώρησεν εἰς τὴν ἀνωτάτῃ περιφορῇ· καὶ ὀνομῆναί μοι αὐτὸ δοκέουσιν οἱ παλαιοὶ αἰθέρα. ^[5]
- ² Ἡ δευτέρα μοῖρα κάτωθεν, αὐτὴ καλέεται μὲν γῆ, ψυχρόν καὶ ξηρόν καὶ πούλῳ κινεῖν· καὶ ἐν τούτῳ ἔνι δὴ πούλῳ τοῦ θερμοῦ. Ἡ δὲ τρίτη μοῖρα ἢ τοῦ ἡέρος μέσον χωρίον εἴληφε θερμόν τι ὄν καὶ ὑγρόν. Ἡ δὲ τετάρτη ἢ τοῦ ἐγγυτάτῳ πρὸς τῇ γῇ ὑγρότατόν τε καὶ παχύτατον. Κυκλομένων δὲ τούτων, ὅτε συνεταράχθη, ἀπελείφθη τοῦ θερμοῦ πούλῳ ἐν τῇ γῇ ἄλλοθι καὶ ἄλλοθι, τὰ μὲν μεγάλα, τὰ δὲ ἐλάσσω, τὰ δὲ καὶ πάνυ σμικρὰ, πλῆθος πολλά.
- ³ Καὶ τῷ χρόνῳ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραίνομένης τῆς γῆς, ταῦτα καταληφθέντα περὶ αὐτὰ σηπεδόνας ποιεῖ οἷον περ χιτῶνας. Καὶ πολλῷ χρόνῳ θερμαινόμενον, ὅκόσον μὲν ἐτύγχανεν ἐκ τῆς γαίης σηπεδόνας λιπαρόν τε ἐὸν καὶ ὀλίγιστον τοῦ ὑγροῦ ἔχον, τάχιστα ἐξεκαύθη καὶ ἐγένετο ὅστέα. Ὅκόσα δὲ ἐτύγχανε κολλωδέστερα ἐόντα καὶ τοῦ ψυχροῦ μετέχοντα, ταῦτα δὲ θερμαινόμενα οὐκ ἠδύνατο ἐκκαυθῆναι, οὐδὲ μὴν τοῦ ὑγροῦ γενέσθαι· διὰ τοῦτο εἰδέην ἀλλοιοτέρην ἔλαβε τῶν ἄλλων καὶ ἐγένετο νεῦρα στερεά· οὐδὲ γὰρ ἐνῆν πολὺ τοῦ ψυχροῦ αὐτῷ. Αἱ δὲ φλέβες τοῦ ψυχροῦ εἶχον πούλῳ· καὶ τούτου τοῦ ψυχροῦ τὸ μὲν περίξ ὅσον κολλωδέστατον ἦν, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἐξοπτηθὲν, μήνιξ ἐγένετο, τὸ δὲ ψυχρόν ἐὸν κρατηθὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διελύθη καὶ ἐγένετο ὑγρόν διὰ τοῦτο. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ φάρυγξ καὶ ὁ στόμαχος καὶ ἡ γαστήρ καὶ τὰ ἔντερα ἐς τὸν ἀρχὸν κοῖλα ἐγένοντο· τοῦ γὰρ ψυχροῦ αἰεὶ θερμαινόμενου τὸ μὲν περίξ ἐξωπτῆθη ὅσον αὐτὸ κολλῶδες ἦν, καὶ ἐγένετο χιτῶν ὁ περὶ αὐτὸν μήνιξ, τὸ δὲ ἐντὸς τοῦ ψυχροῦ, οὐ γὰρ ἔην ἐν αὐτῷ οὔτε λιπαρόν οὔτε κολλῶδες πούλῳ, διετάκη καὶ ἐγένετο ὑγρόν. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ κύστις, πούλῳ ψυχρόν

ἀπολειφθὲν, τὸ περίξ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον διελύθη καὶ ἐγένετο ὑγρόν· οὐ γὰρ ἦν ἐν αὐτῷ οὔτε τοῦ λιπαροῦ οὔτε τοῦ κολλώδους· ὅσον δὲ περιῆν χιτῶν ἐγένετο. Ἀτὰρ καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὅσα κοῖλα, τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον· ὅκου μὲν ἦν τοῦ κολλώδους πλέον ἢ τοῦ λιπαροῦ, χιτῶν μήνιγξ ἐγένετο· ὅκου δὲ τοῦ λιπαροῦ πλέον ἢ τοῦ κολλώδους, ὅστέα ἐγένετο. Ωὗτος δὲ λόγος καὶ τῶν ὁστέων· ὅκου μὲν μὴ ἐνῆν τοῦ κολλώδους, τοῦ δὲ λιπαροῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, ἐξεκαίετο θάσσον διὰ τὸ λιπαρὸν, καὶ ταῦτα τῶν ὁστέων καὶ σκληρότατα καὶ στριφνότατα· ὅκου δὲ λιπαρὸν καὶ κολλῶδες παραπλήσια, ταῦτα δὲ τῶν ὁστέων σηραγγώδεα. Περὶ μὲν τούτων οὕτως· τὸ μὲν ψυχρὸν πηγνυσιν· τὸ δὲ θερμὸν διαχέει, ἐν δὲ τῷ πολλῷ καὶ ξηραίνει χρόνῳ· ὅκου δὲ ἂν τοῦ λιπαροῦ ξυνίη τι, τουτέοισι θάσσον ἐκκαίει καὶ ξηραίνει· ὅκου δὲ ἂν τὸ κολλῶδες ξυνίη τῷ ψυχρῷ ἄνευ τοῦ λιπαροῦ, οὐκ ἐθέλει ἐκκαίεσθαι, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ θερμαινόμενον πηγνυται. Ὁ δὲ ἐγκέφαλος ἐστὶ μητρόπολις τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ κολλώδους, τὸ δὲ θερμὸν τοῦ λιπαροῦ μητρόπολις· θερμαινόμενον γὰρ, τὸ πρῶτον πάντων διαχεόμενον λιπαρὸν γίνεται, καὶ διὰ τοῦτο ἐγκέφαλος ὅτι ὀλίγιστον ἔχει τοῦ λιπαροῦ, τοῦ δὲ κολλώδους πλεῖστον, οὐ δύναται ἐκκαυθῆναι ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, ἀλλ' ἐν τῷ χρόνῳ χιτῶνα μήνιγγα παχείην ἔλαβε· περὶ δὲ τὴν μήνιγγα ὅστέα ὁκόσον τὸ θερμὸν ἐκράτησε, καὶ ἐν ὅσοις τοῦ λιπαροῦ ἐνῆν.

[5]

- ⁴ Καὶ ὁ μυελὸς ὁ καλεόμενος νωτιαῖος καθήκει ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου· καὶ οὐκ ἐστὶν ἐν αὐτῷ τοῦ λιπαροῦ ἢ τοῦ κολλώδους πολὺ, ὥσπερ καὶ τῷ ἐγκεφάλῳ· διὰ τοῦτο οὐκ ἂν δικαίως καὶ αὐτῷ εἴη μυελὸς οὕνομα· οὐ γὰρ ὁμοῖος τῷ ἄλλῳ μυελῷ, ὥς ἐν τοῖσιν ἄλλοις ὅστοις ἐνὶ μοῦνος γὰρ μήνιγγας ἔχει, ὁ δὲ ἄλλος οὐκ ἔχει. Τεκμήρια δὲ τούτων σαφέα, εἴ τις ἐθέλοι ὀπτᾶν νευρώδεά τε καὶ κολλώδεα, καὶ τὰ ἄλλα δέ· τὰ μὲν ἄλλα ταχὺ ὀπτᾶται, τὰ δὲ νευρώδεά τε καὶ κολλώδεα οὐκ ἐθέλει ὀπτᾶσθαι· ἐλάχιστον γὰρ ἔχει τοῦ λιπαροῦ· τὸ δὲ πύοτατον καὶ λιπαρὸν τάχιστα ὀπτᾶται. Τὰ δὲ σπλάγχνα ὧδέ μοι δοκέει ξυστῆναι· περὶ μὲν οὖν τῶν φλεβῶν εἴρηται μοι πρότερον· ἡ δὲ καρδίη πολὺ τοῦ κολλώδους καὶ τοῦ ψυχροῦ ἔχει· καὶ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον, κρέας ἐγένετο σκληρὸν καὶ γλίσχρον, καὶ μήνιγξ περὶ αὐτήν, καὶ ἐκοιλώθη οὐχ ὥσπερ φλέβες, καὶ ἐστὶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς φλεβὸς τῆς κοιλοτάτης. ^[5]
- ⁵ Δύο γάρ εἰσι κοῖλαι φλέβες ἀπὸ τῆς καρδίας· τῇ μὲν οὕνομα ἀρτηρίῃ· τῇ δὲ κοίλῃ φλέψι, πρὸς ἣν ἡ καρδίη ἐστίν· καὶ πλεῖστον ἔχει τοῦ θερμοῦ ἢ καρδίας, ἥ ἢ κοίλῃ φλέψι, καὶ ταμιεύει τὸ πνεῦμα. Πρὸς δὲ τούτοις τοῖν φλεβοῖν ἄλλαι κατὰ τὸ σῶμα· ἡ δὲ κοιλοτάτη φλέψι, πρὸς ἣν ἡ καρδίη, διὰ τῆς κοιλίας ἀπάσης διήκει καὶ διὰ τῶν φρενῶν, καὶ σχίζεται ἐς ἕκαστον τῶν νεφρῶν· καὶ ἐπὶ τῇ ὁσφυὶ σχίζεται, καὶ αἵσσει ἐπὶ τε τὰ ἄλλα καὶ ἐς ἕκαστον σκέλος, ἀτὰρ καὶ ἄνωθεν τῆς καρδίας πρὸς τῷ αὐχένι, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιᾷ, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερά· καὶ τότε ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἄγει καὶ ἐν τοῖς κροτάφοις σχίζεται ἑκατέρῃ. Ἔστι δὲ καὶ ἀριθμῷ εἰπεῖν τὰς φλέβας τὰς μεγίστας· ἐνὶ δὲ λόγῳ ἀπὸ τῆς κοίλης φλεβὸς καὶ ἀπὸ τῆς ἀρτηρίας αἱ ἄλλαι φλέβες ἐσχισμέναι εἰσὶ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα· κοιλόταται δὲ αἱ πρὸς τῇ καρδίῃ καὶ τῷ αὐχένι καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ κάτωθεν τῆς καρδίας μέχρι τῶν ἰσχίων. Καὶ τὸ θερμὸν πλεῖστον ἐνὶ τῇσι φλεψὶ καὶ τῇ καρδίῃ, καὶ διὰ τοῦτο πνεῦμα ἢ καρδίη ἔχει θερμὴ ἐοῦσα μάλιστα τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ^[15]
- ⁶ Ῥηϊδίον δὲ τοῦτο καταμαθεῖν, ὅτι τρέφον ἐστὶ τὸ πνεῦμα· ἢ καρδίη καὶ αἱ κοῖλαι φλέβες κινέονται αἰεὶ, καὶ τὸ θερμώτατον πλεῖστον ἐν τῇσι φλεψὶν· καὶ διὰ τοῦτο πνεῦμα ἢ καρδίη ἔλκει θερμὴ ἐοῦσα μάλιστα τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλως γινῶναι· πῦρ εἴ τις θέλει καίειν ἐν οἰκίᾳ ὁκόταν ἄνεμος μὴ εἰσπνέῃ, φλόξ κινέεται τότε μὲν μᾶλλον, τότε δὲ ἥσσον· καὶ λυχνὸς καιόμενος τὸν αὐτὸν τρόπον κινέεται, τότε μὲν μᾶλλον, τότε δὲ ἥσσον, ἀνέμου οὐδενὸς κινέοντος, ὃν τινα καὶ ἡμεῖς οἰοίμεθα γινώσκειν πνέοντα· καὶ τροφή ἐστὶ τῷ θερμῷ τὸ ψυχρόν. Τὸ δὲ παιδίον ἐν τῇ γαστρὶ συνέχον τὰ χεῖλα μύζει ἐκ τῶν μητρώων τῆς μητρὸς καὶ ἔλκει τὴν τε τροφήν καὶ τὸ πνεῦμα τῇ καρδίῃ εἴσω· τοῦτο γὰρ θερμώτατόν ἐστιν ἐν

τῷ παιδίῳ, ὅταν περ ἡ μήτηρ ἀναπνέῃ· τούτῳ δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι τὴν κίνησιν παρέχει τὸ θερμὸν καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν. Εἰ δέ τις ἐρωτοίῃ πῶς τοῦτο οἶδέ τις, ὅτι ἐν τῇ μήτρῃ τὸ παιδίον ἔλκει καὶ μύζει, τάδε αὐτῷ ἔστιν ἀποκρίνασθαι· κόπρον ἔχον ἐν τοῖσιν ἐντέροισι γίνεται, καὶ ἀποπατέει ἐπειδὴν γένηται τάχιστα, καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ πρόβατα· καίτοι οὐκ ἂν εἶχε κόπρον, εἰ μὴ ἐν τῇσιν μήτρησιν ἔμυζεν, οὐδ' ἂν θηλάζειν τὸν μασθὸν ἡπίστατο γεννώμενον αὐτίκα, εἰ μὴ καὶ ἐν τῇ μήτρῃ ἔμυζε. Καὶ περὶ μὲν τῆς κινήσεως τῆς καρδίας καὶ τῶν φλεβῶν οὕτως ἔχει. Ὁ δὲ πνεύμων πρὸς τῇ καρδίῃ ἐγένετο ὥδε· τοῦ ὑγροῦ ὁκόσον ἦν κολλωδέστατον, ἡ καρδίη θερμαίνουσα ταχὺ ἐξήρανεν ὅκως περ ἄφρον, καὶ ἐποίησε σηραγγῶδες, καὶ φλέβια πολλὰ ἐν αὐτέῳ. ^[20]

- 7 Διὰ δὲ τοῦτο ἐποίησε τὰ φλέβια· ὁκόσον ἐν τῷ κολλῶδει ἐνῆν ψυχρὸν, τοῦτο μὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διετάκη καὶ ἐγένετο ὑγρόν· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ κολλῶδους αὐτὸς ὁ χιτῶν. Τὸ δὲ ἦπαρ ὥδε ξυνέστη· ξὺν τῷ θερμῷ πουλὺ τοῦ ὑγροῦ ἀποληφθὲν ἄνευ τοῦ κολλῶδους καὶ τοῦ λιπαροῦ, ἐκράτησε τὸ ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ, καὶ ἐπάγη. ^[5]
- 8 Τεκμήριον δέ μοι τόδε· ὁκόταν σφάξῃ τις ἱερεῖον, τέως μὲν ἂν θερμὸν ᾖ, ὑγρὸν ἔστι τὸ αἷμα· ἐπειδὴν δὲ ψυχθῇ, ἐπάγη· ἦν δέ τις αὐτὸ τινάσσει, οὐ πῆγνυται· αἱ γὰρ ἱνὲς εἰσι ψυχραὶ καὶ κολλῶδεις. Ὁ δὲ σπλὴν συνέστη ὥδε· σὺν τῷ θερμῷ καὶ κολλῶδει καὶ τοῦ θερμοῦ πλεῖστον, τοῦ δὲ ψυχροῦ ἐλάχιστον, τοσοῦτον μόνον ὁκόσον πῆξαι τὸ κολλῶδες αὐτὸ, ὃ εἰσιν αἱ ἱνὲς αἱ ἐνοῦσαι ἐν τῷ σπληνί· καὶ διὰ τὰς ἱνας ταύτας μαλακός ἐστιν ὁ σπλὴν καὶ ἰνώδης. ^[5]
- 9 Οἱ δὲ νεφροὶ ξυνέστησαν ὥδε· ὀλίγον τοῦ κολλῶδους, τοῦ θερμοῦ ὀλίγον, τοῦ ψυχροῦ πλεῖστον, καὶ ἐπάγη ὑπὸ τούτου, καὶ ἐγένετο σκληρότατον τὸ σπλάγχνον καὶ ἥκιστα ἐρυθρὸν, ὅτι οὐ πουλὺ τοῦ θερμοῦ ξυνέστη. Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν σαρκῶν· τὸ μὲν ψυχρὸν ἔστησε καὶ ξυνέπηξε καὶ ἐποίησε σάρκα, τὸ δὲ κολλῶδες τρώγλαι ἐγένοντο· ἐν δὲ τῇσι τρώγλῃσι ταύτῃσι τὸ ὑγρὸν, ὥσπερ καὶ ἐν τῇσι φλεψὶ τῇσι μεγάλῃσιν. Τὸ δὲ θερμὸν ἐν παντὶ τῷ σώματι, πλεῖστον δὲ τοῦ ὑγροῦ ἐν τῷ σώματι, καὶ τοῦ ψυχροῦ πουλὺ ἐν τῷ ὑγρῷ· τοσοῦτο δὲ ἔστι τοῦ ψυχροῦ ὁκόσον δύναται πῆξαι τὸ ὑγρὸν· ἀλλὰ νενίκηται, ὥστε διακέχυται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. Ἡ δὲ ἀπόδειξις τοῦ ὑγροῦ ὅτι θερμὸν ἔστιν, εἴ τις ἐθέλοι τάμνειν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ σώματος, ὅκου ἐθέλοι· ρεύσει τε αἷμα θερμὸν, καὶ τέως μὲν ἂν θερμὸν ᾖ, ὑγρὸν ἔσται· ἐπειδὴν δὲ ψυχθῇ ὑπὸ τε τοῦ ἐνεόντος ψυχροῦ καὶ τοῦ ἐκτός, ἐγένετο δέρμα καὶ ὕμην, καὶ εἴ τις ἀφελὼν τοῦτο τὸ δέρμα ἐάσειεν ὀλίγου χρόνου, ὄψεται ἄλλο δέρμα γινόμενον· εἰ δέ τις τοῦτο αἰεὶ ἀφαιρεῖ, ἄλλο δέρμα γίνοιτ' ἂν πρὸς τοῦ ψυχροῦ. Τούτου δὲ εἵνεκα πλείω ἔλεξα, τέως ἀποδείξω ὅτι τὸ ἔσχατον τοῦ σώματος πρὸς τοῦ ἡέρος ἀναγκαίως ἔχει δέρμα γενέσθαι ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ καὶ τῶν πνευμάτων προσβαλλόντων. Τὰ δὲ ἄρθρα ὥδε ἐγένετο· ὅτε τὰ ὀστέα ξυνίστατο, ὁκόσα μὲν αὐτέων λιπαρὰ ἦν, τάχιστα ἐξεκαύθη, ὥσπερ πρόσθεν λέλεκται ἐν τῷ προτέρῳ λόγῳ· ὁκόσον δ' αὐτέων κολλῶδες ἦν, τοῦτο δὲ οὐκ ἡδύνατο ἐκκαυθῆναι, ἀλλὰ μεταξὺ ἀποληφθὲν τοῦ καιομένου καὶ ξηραίνομένου ὑπὸ τοῦ θερμοῦ νεῦρα καὶ σίαλον ἐγένετο· τὸ δὲ σίαλον, ὁκόσον τοῦ κολλῶδους ὑγρότατον ἦν, τόδε θερμαινόμενον παχύτερον ἐγένετο ὑγρὸν ἐόν· καὶ ἀπὸ τούτου σίαλον ἐγένετο. ^[5]
- 11 Οἱ δὲ ὄνυχες ἀπὸ τουτέου ἐγένοντο τοῦ κολλῶδους· ἀπὸ γὰρ τῶν ὀστέων καὶ τῶν ἄρθρων αἰεὶ τὸ ὑγρότατον αὐτέου ἀπὸν κολλῶδες γίνεται, ἀπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραίνόμενον καὶ ἐξαυαίνόμενον, θύραζε ὄνυχες. Οἱ δὲ ὀδόντες ὕστερον γίνονται διὰ τόδε· ἀπὸ τῶν ὀστέων τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖν γνάθοιν ἡ αὔξησις γίνεται· τοῦ κολλῶδους καὶ τοῦ λιπαροῦ τὸ ἐνὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραίνόμενον ἐκκαίεται, καὶ γίνονται ὀδόντες σκληρότεροι τῶν ἄλλων ὀστέων, ὅτι οὐκ ἔνεστι τοῦ ψυχροῦ. ^[5]

Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι ὀδόντες φύονται ἀπὸ τῆς διαίτης τῆς ἐν τῇ μήτρῃ, καὶ, ἐπὴν γένηται, ἀπὸ τοῦ γάλακτος θηλάζοντι τῷ παιδίῳ· ἐπειδὴν δὲ οὗτοι ἐκπέσωσιν ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν, ἐκπίπτουσι δὲ ἐπειδὴν ἐπτά ἔτεα ἔῃ τῆς πρώτης τροφῆς, ἔστι δὲ καὶ οἷς πρότερον, ἢν ἀπὸ νοσερῆς τροφῆς φυῶσιν· τοῖσι δὲ πλείστοισιν, ἐπειδὴν ἐπτά ἔτεα γένηται· οἱ δὲ μεταφύοντες συγκαταγηράσκουσιν, ἢν μὴ ὑπὸ νόσου διαφθαῶσι. Διὰ δὲ τοῦτο φύονται οἱ ὀδόντες ὕστερον τῶν ἄλλων· ἐν τῇ γνάθῳ φλέβες εἰσὶ τῇ κάτω κοίλῃ, καὶ μούνουσι τῶν ὀστέων αὐτὰ τὴν τροφήν παρέχουσι τῷ ὀστέῳ· τὰ δὲ ὀστέα τοιαύτην αὐξήσιν ὅποιά πέρ ἐστι, καὶ τὰ ἄλλα δὲ πάντα τοιαύτην ἀποδίδωσιν αὐξήσιν, ὅποια αὐτὰ ἐστίν· καὶ γὰρ αἱ φλέβες αἱ ἐκ τῆς νηδύος καὶ τῶν ἐντέρων, εἰς ἃ συλλέγεται τὰ σιτία καὶ τὰ ποτὰ, ἐπειδὴν θερμανθῇ ταῦτα, ἔλκουσι τὸ λεπτότατον καὶ τὸ ὑγρότατον· τὸ δὲ παχύτατον αὐτέου καταλείπεται, καὶ γίνεται κόπρος ἐν τοῖσιν ἐντέροισι τοῖσι κάτω· τὸ δὲ λεπτότατον αἱ φλέβες ἔλκουσιν ἐκ τῆς νηδύος καὶ τῶν ἐντέρων τῶν ἄνωθεν τῆς νήστιος, θερμαινομένων τῶν σιτίων· ἐπὴν δὲ περήσῃ τὴν νήστιν, ἐς τὰ κάτω ἔντερα ξυνεστράφη, καὶ κόπρος ἐγένετο· ἡ δὲ τροφή ἐπειδὴν ἀφίκηται ἐς ἕκαστον, τοιαύτην ἀπέδωκε τὴν εἰδέην ἐκάστου ὁκοῖα περ ἦν· ἀρδόμενα γὰρ ὑπὸ τῆς τροφῆς αὐξεται ἕκαστα, τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ κολλῶδες καὶ τὸ λιπαρὸν καὶ τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν καὶ τὰ ὀστέα καὶ τὰ ἄλλα ζύμπαντα ὁκόσα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἔνι. ^[15]

13 Διὰ τοῦτο ὕστερον οἱ ὀδόντες φύονται· εἴρηται δέ μοι καὶ πρότερον ὅτι μούναι τῶν ὀστέων αἱ γνάθοι φλέβας ἔχουσιν αὐταὶ ἐν ἐνωταῖσι· καὶ διὰ τοῦτο τροφή ἔλκεται πλεον ἢ ἐς τὰ ἄλλα ὀστέα. Καὶ πλεονα τὴν τροφήν ἔχοντα καὶ ἀθροωτέρην τὴν ἐπιρρόην, ἀποτίκτει αὐξήσιν αὐτὰ ἀφ' ἑαυτέων τοιαύτην οἷά πέρ ἐστίν αὐτὰ, τέως ἂν περ καὶ ἄνθρωπος οὗλος αὐξάνηται. Αὐξάνεται δὲ ἐπὴν γένηται ἐπίδηλος· ἐπίδηλος δὲ μάλιστα γίνεται ἀπὸ ἐπταετός μέχρι τεσσαρεσκαίδεκαετός, καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ οἱ τε μέγιστοι τῶν ὀδόντων φύονται καὶ ἄλλοι πάντες, ἐπὴν ἐκπέσωσιν οἱ ἐγένοντο ἀπὸ τῆς τροφῆς τῆς ἐν τῇ μήτρῃ. Αὐξάνεται δὲ καὶ ἐς τὴν τρίτην ἑβδομάδα, ἐν ἣ νηνίσκος γίνεται, μέχρι τεσσάρων καὶ πέντε ἑβδομάδων· καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ δὲ ἑβδομάδι ὀδόντες φύονται δύο τοῖσι πολλοῖσι τῶν ἀνθρώπων, οὗτοι καλέονται σωφρονιστῆρες. Αἱ δὲ τρίχες φύονται ὥδε· ὀστέα εἰσὶ καὶ ἐγκέφαλος, ἀφ' ὧν ἡ τοιαύτη αὐξήσις, ὅτι τοῦ περίξ κολλῶδους, ὅπως περ τοῖσι νεύροις, καὶ τοῦ λιπαροῦ οὐκ ἔνεστιν· εἰ γὰρ ἐνῆν τοῦ λιπαροῦ, ἐξεκαίετο ἂν ἐκ τοῦ θερμοῦ. ^[25]

14 Τάχα δὲ θαυμάσειεν ἂν τις ὅτι καὶ ἐν τῇσι μασχάλησι καὶ ἐν τῷ ἐπισείῳ τρίχες πολλαὶ καὶ ἐν τῷ σώματι παντὶ εἰσιν· ωὗτος λόγος περὶ τούτου· ὅπου τυγχάνει τοῦ σώματος τὸ κολλῶδες ὄν, ἐνταῦθα αἱ τρίχες γίνονται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. Ἀκούει δὲ διὰ τόδε· τὰ τρήματα τῶν οὐάτων προσήκει πρὸς ὀστέον σκληρόν τε καὶ ξηρὸν ὅμοιον λίθῳ· τοῦτο δὲ, πέφυκε πρὸς ὀστέον κοίλωσις σηραγγώδης· οἱ δὲ ψόφοι ἀπερείδονται πρὸς τὸ σκληρόν· τὸ δὲ ὀστέον τὸ κοῖλον ἐπηχεῖ διὰ τοῦ σκληροῦ· τὸ δὲ δέρμα τὸ πρὸς τῇ ἀκοῇ πρὸς τῷ ὀστέῳ τῷ σκληρῷ λεπτόν ἐστιν ὥσπερ ἀράχνιον, ξηρότατον τοῦ ἄλλου δέρματος. ^[5]

15 Τεκμήρια δὲ πολλὰ ὅτι ξηρότατον ἦχε μάλιστα· ὅταν δὲ μέγιστον ἡχήσῃ, τότε μάλιστα ἀκούομεν. Καὶ εἰσὶ τινες οἱ ἔλεξαν φύσιν συγγράφοντες ὅτι ὁ ἐγκέφαλος ἐστίν ὁ ἡχέων· τοῦτο δὲ οὐκ ἂν γένηται· αὐτός τε γὰρ ὁ ἐγκέφαλος ὑγρὸς ἐστίν, καὶ μῆνιγξ περὶ αὐτόν ἐστίν ὑγρὴ καὶ παχεῖη, καὶ περὶ τὴν μῆνιγγα ὀστέα· οὐδὲν οὖν τῶν ὑγρῶν ἡχεῖ, ἀλλὰ ξηρά· τὰ δὲ ἡχέοντα ἀκοὴν ποιεῖ. Ὅσφραίνεται δ' ὁ ἐγκέφαλος ὑγρὸς ἐὼν αὐτὸς τῶν ξηρῶν, ἔλκων τὴν ὁδμὴν ζὺν τῷ ἡέρι διὰ τῶν βρογχίων ξηρῶν ἐόντων· προήκει γὰρ ὁ ἐγκέφαλος τῆς ῥινὸς ἐς τὰ κοῖλα· καὶ ταύτῃ αὐτῷ οὐκ ἔστιν ἐπίπροσθεν ὀστέον οὐδὲν, ἀλλὰ χόνδριον μαλακὸν ὅκως περ σπόγγος, οὔτε κρέας οὔτε ὀστέον. ^[5]

16 Καὶ ὅταν μὲν ξηρὰ ᾖ τὰ κοῖλα τῆς ῥινὸς, ὁσμάσθαι τῶν ξηροτέρων αὐτὸς ἐωυτοῦ ἀκριβέστερός ἐστιν· ὕδατος γὰρ οὐκ ὀδμαῖται· ὑγρότερον γὰρ ἐστίν τοῦ ἐγκεφάλου, ἐὰν μὴ σαπῇ· σηπόμενον

γὰρ τὸ ὕδωρ παχύτερον γίνεται καὶ τὰ ἄλλα πάντα· ὁκόταν δὲ ὑγρανθέωσιν αἱ ῥῖνες, οὐ δύναται ὁσφραίνεσθαι· οὐ γὰρ τὸν ἡέρα ἔλκει αὐτὸς πρὸς ἑωυτόν. Ταύτη δὲ καὶ ὅταν ἀποτήκη ὁ ἐγκέφαλος πλεῖστον αὐτὸς ἀφ' ἑωυτοῦ ἐς τὴν ὑπερώην καὶ τὴν φάρυγγα καὶ τὸν πνεῦμονα καὶ ἐς τὴν ἄλλην κοιλίην, γινώσκουσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ φασι καταρρέειν ἐκ τῆς κεφαλῆς· καταρρέει δὲ καὶ ἐς τὸ ἄλλο σῶμα· καὶ ἐστὶ τροπὴ τῷ θερμῷ. Ὁρῇ δὲ διὰ τοῦτο· ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου τῆς μήνιγγος φλέψ καθήκει ἐς τὸν ὀφθαλμὸν διὰ τοῦ ὁστέου ἐκάτερον· διὰ ταύταιν ταῖν φλεβοῖν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου διηθέεται τὸ λεπτότατον τοῦ κολλωδεστάτου· καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸ περὶ αὐτὸν δέρμα ποιεῖ τοιοῦτον οἷον περ αὐτὸ ἐστὶ τὸ διαφανὲς τοῦ ὀφθαλμοῦ τὸ πρὸς τοῦ ἡέρος, πρὸς δὲ προσβάλλει τὰ πνεύματα, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὥσπερ περὶ τοῦ ἄλλου δέρματος ἔλεξα. ^[5]

¹⁷ Πολλὰ δὲ ταῦτ' ἐστὶ τὰ δέρματα πρὸ τοῦ ὁρέοντος διαφανέα, ὁκοῖόν περ αὐτὸ ἐστίν· τούτῳ γὰρ τῷ διαφανεῖ ἀνταυγέει τὸ φῶς καὶ τὰ λαμπρὰ πάντα· τουτέῳ οὖν ὁρῇ τῷ ἀνταυγέοντι· ὃ τι δὲ μὴ λαμπρόν ἐστὶ μηδὲ ἀνταυγεῖ, τουτέῳ οὐχ ὁρῇ· τὸ δὲ ἄλλο τὸ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς λευκὸν κρέας ἐστίν. Ἡ δὲ κόρη καλεομένη τοῦ ὀφθαλμοῦ μέλαν φαίνεται διὰ τοῦτο, ὅτι ἐν βάθει ἐστὶ καὶ χιτῶνες περὶ αὐτὸ εἰσὶ μέλανε· χιτῶνα δὲ καλέομεν τὸ ἐνερὸν ὥσπερ δέρμα· ἔστι δὲ οὐ μέλαν ὄψει, ἀλλὰ λευκὸν διαφανές. Τὸ δὲ ὑγρὸν κολλῶδες· πολλάκις γὰρ ὁπώπαμεν ἐπὶ συρράγέντος ὀφθαλμοῦ ἐξίον ὑγρὸν κολλῶδες· κῆν μὲν ἦ ἔτι θερμὸν, ὑγρὸν ἐστίν· ἐπειδὴν δὲ ψυχθῇ, ἐγένετο ξηρὸν ὥσπερ λιβανωτὸς διαφανῆς, καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θηρίων ὁμοίον ἐστὶ. Τὸν δὲ ὀφθαλμὸν ἀνιᾶ πᾶν ὃ τι ἂν ἐμπέσῃ, καὶ τὰ πνεύματα προσβάλλοντα, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα λαμπρότερα ἢ κατ' αὐτόν ἐστι, καὶ εἴ τις ἐγχρίσει, διὰ τόδε, ὅτι ὁμόχροια ἐνυγρός ἐστίν, ὥσπερ τὸ στόμα καὶ ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ἄλλη κοιλίη ἐνυγρά ἐστίν. Διαλέγεται δὲ διὰ τὸ πνεῦμα ἔλκων ἔσω ἐς πᾶν τὸ σῶμα, τὸ πλεῖστον δὲ ἐς τὰ κοῖλα αὐτὸς ἑωυτῷ· αὐτὸ δὲ θύραζε ὠθεόμενον διὰ τὸ κενὸν ψόφον ποιεῖ· ἡ κεφαλὴ γὰρ ἐπηχεῖ. ^[20]

¹⁸ Ἡ δὲ γλῶσσα ἄρθροι προσβάλλουσα· ἐν τῷ φάρυγγι ἀποφράσσουσα καὶ προσβάλλουσα πρὸς τὴν ὑπερώην καὶ πρὸς τοὺς ὀδόντας ποιεῖ σαφηνίζειν· ἣν δὲ μὴ ἡ γλῶσση ἄρθροι προσβάλλουσα ἐκάστοτε, οὐκ ἂν σαφέως διαλέγοιτο, ἀλλ' ἢ ἕκαστα φύσει τὰ μονόφωνα. Τεκμήριον δὲ ἐστὶ τουτέῳ, οἱ κωφοὶ οἱ ἐκ γενεῆς οὐκ ἐπίστανται διαλέγεσθαι, ἀλλὰ τὰ μονόφωνα μόνον φωνέουσιν, οὐδ' εἴ τις τὸ πνεῦμα ἐκπνεύσας πειρῶτο διαλέγεσθαι. Δῆλον δὲ τόδε· οἱ ἄνθρωποι ὁκόταν βούλονται μέγα φωνῆσαι, ἔλκοντες τὸ πνεῦμα τὸ ἔξω ὠθέουσι θύραζε καὶ φθέγγονται μέγα ὡς ἀντηχῇ τὸ πνεῦμα, ἔπειτα δὲ καταμαραίνεται τὸ φθέγμα· καὶ οἱ κιθαρωδοὶ, ὁκόταν δέῃ αὐτοῖς μακροφωνεῖν, ἐπ' ἄκρον ἐλκύσαντες τὸ πνεῦμα ἔσω πούλῳ ἐκτείνουσι τὴν ἐκφορὰν καὶ φωνοῦσι καὶ φθέγγονται μέγα ὡς ἀντηχῶσι τῷ πνεύματι, ἐπὶν δὲ τὸ πνεῦμα ἐπιλίπῃ, καταπαύονται· τουτέοισι δῆλον ὅτι τὸ πνευμά ἐστὶ τὸ φθεγγόμενον. Εἶδον δὲ ἡδὴ οἱ, σφάζαντες ἑωυτούς, ἀπέταμον τὸν φάρυγγα παντάπασιν· οὗτοι ζῶσι μὲν, φθέγγονται δὲ οὐδὲν, εἰ μὴ τις συλλάβῃ τὸν φάρυγγα· οὗτοι δὲ φθέγγονται· δῆλον δὲ καὶ τούτῳ, ὅτι τὸ πνεῦμα οὐ δύναται, διατετμημένου τοῦ λάρυγγος, ἔλκειν ἔσω ἐς τὰ κοῖλα, ἀλλὰ κατὰ τὸ διατετμημένον ἐκπνέει. Οὕτως ἔχει περὶ φωνῆς ἴσως καὶ διαλέξιος. Ὁ δὲ αἰὼν ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου ἑπταήμερος. ^[20]

¹⁹ Πρῶτον μὲν ἐπὶν ἐς τὰς μήτρας ἔλθῃ ὁ γόνος, ἐν ἑπτὰ ἡμέρησιν ἔχει ὁκόσα περ ἐστὶν ἔχειν τοῦ σώματος· τοῦτο δὲ τις ἂν θαυμάσειεν ὅπως ἐγὼ οἶδα· πολλὰ δὲ εἶδον τρόπῳ τοιῷδε· αἱ ἐταῖραι αἱ δημόσiai, αἵτινες αὐτέων πεπεύρηται πολλάκις, ὁκόταν παρὰ ἄνδρα ἔλθῃ, γινώσκουσιν ὁκόταν λάβωσιν ἐν γαστρὶ· κᾶπειτ' ἐνδιαφθείρουσιν· ἐπειδὴν δὲ ἡδὴ διαφθαρῇ, ἐκπίπτει ὥσπερ σάρξ· ταύτην τὴν σάρκα ἐς ὕδωρ ἐμβαλὼν, σκεπτόμενος ἐν τῷ ὕδατι, εὐρήσεις ἔχειν πάντα μέλεα καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὰς χώρας καὶ τὰ οὖα καὶ τὰ γυῖα· καὶ τῶν χειρῶν οἱ δάκτυλοι καὶ τὰ σκέλεα καὶ οἱ πόδες καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν, καὶ τὸ αἰδοῖον καὶ τὸ ἄλλο πᾶν σῶμα

δῆλον. Εὐδὴλον δὲ καὶ ὅταν λάβῃ ἐς γαστέρα τῆσιν ἐπισταμένῃσιν, αὐτίκα ἔφριξε, καὶ θερμὴ καὶ βρυγμὸς καὶ σπασμὸς ἔχει, καὶ τὸ ἄρθρον καὶ τὸ σῶμα πᾶν καὶ τὴν ὑστέρην ὄκνος καὶ ὀκόσαι καθαφαί εἰσι καὶ μὴ ὑγραί, τοῦτο πάσχουσιν· ὀκόσαι δὲ παχεῖαι καὶ βλεννώδεις, οὐ γινώσκουσι τουτέων τῶν γυναικῶν πολλαί· ἥ δέ μοι ἔδειξαν, κατὰ τοῦτο δὴ καὶ ἐπίσταμαι εἰδέναι. Δῆλον δὲ καὶ τῷδε, ὅτι ἐπτήμερος ὁ αἰὼν, εἴ τις ἐθέλει ἐπτὰ ἡμέρας φαγέειν ἢ πιέειν μηδὲν, οἱ μὲν πολλοὶ ἀποθνήσκουσιν ἐν αὐτῇσιν· εἰσὶ δὲ τινες καὶ οἱ ὑπερβάλλουσιν, ἀποθνήσκουσι δ' ὅμως εἰσὶ δὲ τινες οἱ καὶ ἐπέισθησαν ὥστε μὴ ἀποκαρτεῖσθαι, ἀλλὰ φαγέειν τε καὶ πιέειν· ἀλλ' ἡ κοιλίη οὐκέτι καταδέχεται· ἡ γὰρ νῆστις συνεφύη ἐν ταύτῃσιν τῇσιν ἡμέρησιν· ἀλλὰ θνήσκουσι καὶ οὗτοι. Ἔστι δὲ καὶ τῷδε τεκμήρασθαι· τὸ παιδίον ἐπτάμηνος γόνος γενόμενον, λόγῳ γεγένηται, καὶ ζῇ, καὶ λόγον ἔχει τοιοῦτον καὶ ἀριθμὸν ἀτρεκέα ἐς τὰς ἑβδομάδας· ὀκτάμηνον δὲ γενόμενον, οὐδὲν βιοῖ πώποτε· ἐννέα δὲ μηνῶν καὶ δέκα ἡμερῶν γόνος γίγνεται, καὶ ζῇ, καὶ ἔχει τὸν ἀριθμὸν ἀτρεκέα ἐς τὰς ἑβδομάδας· τέσσαρες δεκάδες ἑβδομάδων ἡμέραι εἰσὶ διηκόσαι ὀγδοήκοντα· ἐς δὲ τὴν δεκάδα τῶν ἑβδομάδων ἑβδομήκοντα ἡμέραι. Ἔχει δὲ καὶ τὸ ἐπτάμηνον γενόμενον τρεῖς δεκάδες ἑβδομάδων, ἐς δὲ τὴν δεκάδα ἐκάστην ἑβδομήκοντα ἡμέραι, τρεῖς δεκάδες δὲ ἑβδομάδων αἱ σύμπασαι δέκα καὶ διηκόσαι. Καὶ αἱ νοῦσοι οὕτω τοῖς ἀνθρώποις ὀξύταται γίνονται, ἡμερῶν παρελθουσέων ἐν τῇσιν ἀνακρίνονται καὶ ἀπέθανον ἢ ὑγιᾶς ἐγένοντο, [τεσσάρων, ἥμισυ ἑβδομάδος· καὶ δευτεραῖαι ἐν μιᾷ ἑβδομάδι]· καὶ τριταῖαι ἔνδεκα ἡμέρησιν, ἐν μιᾷ ἑβδομάδι καὶ ἥμισυ ἑβδομάδος· καὶ τεταρταῖαι ἐν δυσὶν ἑβδομάσιν· καὶ αἱ πεμπταῖαι ἐν δυοῖν δεούσησιν εἴκοσιν ἡμέρησιν, δυοῖν τε ἑβδομάδοιν καὶ ἥμισυ ἑβδομάδος. Αἱ δὲ ἄλλαι νοῦσοι οὐκ ἔχουσι διὰ γνώμην ἐν ὀκόσῳ ὑγιᾶς ἔσσονται ἀποφαίνεσθαι. Οὕτω δὲ ἔχουσι καὶ τὰ ἔλκεα τὰ μεγάλα τὰ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τὰ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι, τεταρταῖα φλεγμαίνειν ἄρχεται, ἐν ἐπτὰ δὲ καθίστανται φλεγμῆναντα καὶ ἐν τεσσαρεσκαίδεκα [καὶ ἐν εἴκοσι] δυοῖν δεούσησιν. Ἦν δὲ τις ἀνακῶς θεραπεύῃ καὶ μὴ καταστῇ ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ τὰ ἐν τῇσιν κεφαλῇσιν μεγάλα ἔλκεα, ἀποθνήσκουσιν οἱ ἄνθρωποι. Θαυμάσειε δ' ἂν τις καὶ τοῦτο ὅστις ἄπειρος ἦ, εἰ ἐπτάμηνον γίνεται παιδίον· ἐγὼ μὲν οὖν αὐτὸς ὄπωπα καὶ συχνά· εἰ δὲ τις βούλεται καὶ τοῦτο ἐλέγξει, ῥηϊδίον· πρὸς τὰς ἀκεστρίδας αἱ πάρεις τῇσιν τικτούσησιν ἐλθὼν πυθέσθω. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλο τεκμήριον· τοὺς ὀδόντας οἱ παῖδες ἐπτὰ ἐτέων διελθόντων πληροῦσι· καὶ ἐν ἐπτὰ ἔτεσιν ἐστὶ δὲ λόγῳ καὶ ἀριθμῷ ἀτρεκέως δεκάδες ἑβδομάδων [ἕξ καὶ τριήκοντα καὶ ἥμισυ δεκάδος, ἑβδομάδες πέντε καὶ] ἐξήκοντα καὶ τριηκόσαι. ^[45]

19 (50) Τῆς δὲ φύσις τὴν ἀνάγκην, διότι ἐν ἐπτὰ τούτων ἕκαστα διοικεῖται, ἐγὼ φράσω ἐν ἄλλοις.